

دخلوخروج

شنبه ۱۴ دی ۱۳۹۸ - شماره ۴۷

خراسان شماره ۲۰۲۸۴

پرونده روز

نگاهی به تغییرات در نحوه سپرده گذاری در طرح جدید مجلس برای بانکداری

جزئیات تغییر در نرخ گذاری سود سپرده

محمد حتگو نویسنده

درصدد رفع چالش های اخیر نظام بانکی برآمده است. همان سیستمی که ما تقریبا همه روزه به نوعی با آن در ارتباط هستیم. در این خصوص، هفته گذشته سپرده ها و تسهیلات قرض الحسنه در نظام کنونی و طرح بانکداری را بررسی کردیم. در آن جا دیدیم که چگونه یک غفلت در قانون گذاری، یعنی قراردادن فرایند سپرده گیری قرض الحسنه بر مبنای «عقد قرض» به جای «عقد وکالت»، منجر شد تا انحرافات بعضاً بزرگی در تخصیص این سپرده ها از اهداف واقعی خود ایجاد شود و نیز دیدیم که پاسخ طرح بانکداری برای این چالش چه بود. امروز نگاهی به بخش دیگری از نظام بانکی که خانوارها با آن درگیرند یعنی سپرده های سرمایه گذاری خواهیم داشت. بخشی که از منظر قهقی همواره انتقادهایی به آن بوده است. از منظر کارکردی نیز بی توجهی به فرایند جذب سپرده ها از منظر شرعی، در کنار ضعف های نظارتی بانک مرکزی یکی از دلایل سودهای موهوم برخی موسسات مالی در سال های گذشته و نیز سقوط و ورشکستگی آن ها به شمار می رود. به نظر می رسد تعریف مجدد برخی قواعد نظام بانکی در این زمینه به همراه فراهم آوری سازوکارهای نظارتی ضروری است و طرح جدید بانکداری نیز تکلیف های مشخص تری را در این زمینه وضع کرده است.

بازی با الفاظ برای نرخ سازی سود

ماجرای علی الحساب بودن سود سپرده ها در نظام بانکی سوال خیلی هاست. برای مردم ابهاماتی از این دست وجود دارد که چطور می شود در شرایطی که ترازنامه برخی بانک ها زیان های هنگفتی را نشان نمی دهد، آن ها باز به سپرده ها سود می دهند؟ یا این که «جملا» چطور می شود بانک ها یک نرخ سود علی الحسابی به مشتریان پیشنهاد دهند و در آخر سر پس از به جریان انداختن سپرده ها در فعالیت های اقتصادی، دقیقاً سود به همان میزان پیش بینی شده حاصل شود؟

مرکز پژوهش های مجلس در گزارشی که سه سال قبل با موضوع آسیب شناسی نظام بانکی نظارت شرعی بانک مرکزی منتشر کرده، به تغییر ماهیت عقد وکالت به مالکیت در جریان سپرده گیری بانک ها اشاره کرده و این گونه توضیح داده است: بانک ها در سپرده های سرمایه گذاری مدت دار، وکیل سپرده گذاران هستند تا سپرده آن ها را به صورت مشاع، همراه با منابع بانک، سرمایه گذاری کنند و تسهیلات دهند و سهم سپرده گذاران از منافع حاصله را پس از کسر حق الوکاله بانک، بین سپرده گذاران تقسیم کنند. به این ترتیب بانک نمی تواند برای هیچ یک از سپرده گذاران، رقم از قبل تعیین شده ای را به عنوان سود، تضمین کند. در واقع، اعلام رقم سود علی الحساب و پرداخت آن به این معنی است که سود قطعی در پایان دوره محاسبه می شود و ما به التفاوت این دو، صلح شده یا پرداخت می می شود. در غیر این صورت و اگر سود قطعی بانک محاسبه نشود یا مابه التفاوت سود قطعی و علی الحساب صلح یا پرداخت نشود، هم مبلغ مابه‌التفاوتی که نزد بانک باقی مانده و هم مبالغی که به عنوان سود علی الحساب پرداخت شده، شبیه ناک خواهد بود. این گزارش تصریح دارد که در شرایطی که رقابت بین بانک ها باید بر سر کاهش نرخ حق الوکاله و افزایش نرخ سود قطعی پرداخت شده در دوره های گذشته باشد، کمتر شاهد چنین رقابتی بوده ایم. به عبارت دیگر کمتر دیده شده است که موسساتی، حتی نرخ حق الوکاله و سود قطعی پرداخت شده در دوره قبل را اعلام و تبلیغ کنند!

این شده که به اذعان گزارش یادشده، در سال های گذشته، بانک ها ضمن سوء استفاده از نرخ سود علی الحساب، این نرخ ها را به محلی برای رقابت با هم قرار داده بودند و متأسفانه در بسیاری از این موارد، این نرخ ها فاطعی تلقی شده و مبنایی برای تسویه حساب با مشتریان بانک ها شده اند و به عنوان وکیل بانک ها به همان موضوعی که در ابتدا بیان شد بر می گردد. بانک ها «در عمل» به عنوان وکیل سپرده گذاران عمل نکرده، بلکه خود را مالک سپرده ها قلمداد کرده اند و نرخ سودی را به عنوان هزینه آن، به سپرده گذاران پرداخت کرده اند. این عمل «به دقتقا»، بلکه مشابه قرض ربوی بین سپرده گذاران و بانک ها بوده و بانک ها در حقیقت بر سر نرخ بهره (که در ظاهر نرخ سود علی الحساب به آن گفته می شود)، با هم به رقابت پرداخته اند. بار دیگر با توجه به گزارش یادشده، باید تاکید کرد که فرایند

فوت و فن یخچال داری!

زندگی بشر به گونه ای با اشیای گره خورده است. انسان در طول مسیر زندگی خود باتوجه به انواع نیازهایش، برای تهیه برخی لوازم

اقدام می کند. این وسایل گاهی فراتر از یک شیء به زندگی انسان گره می‌خورند.کارایی برخی از اشیای آن قدر مهم و ضروری است که وجود آن ها به اندازه وجود یک عضو از افراد خانواده نیز ضروری و حتمی است. یکی از این اشیای پرکاربرد یخچال فریزر است. یخچال همان گونه که از اسمش پیداست و در لغت نامه دهخدا نیز آمده است به محلی که در آن یخ را نگهداری می کنند،گفته می شود. سید غذایی و ارزشمند هر خانوار داخل یخچال نگهداری می شود. اصولا موادی مانند گوشت،میوه،سبزیجات، انواع نان،لبنیات،انواع نوشیدنی،رب و... جایی به جز یخچال ندارند وگرنه علاوه بر از دست دادن ارزش غذایی به سرعت فاسد و فاقد سلامت می شوند،حتی دیده شده است برخی افراد انواع حبوبات را نیز داخل یخچال نگهداری می کنند.دراین شماره به بررسی نکاتی درباره نگهداری یخچال و مواد غذایی موجود در آن می پردازیم تا در شرایط اقتصادی کنونی هدررفت و اسراف و حتی تولید پسماندهای یخچالی را نداشته باشیم. علاوه بر این نگهداری از خود یخچال نیز موضوع مهمی است که گاهی در نظر گرفته نمی شود و هزینه های مضاعفی را بر دوش خانوار تحمیل می کند.

شخصی که وصیت می‌نویسد باید در زمان نوشتن وصیت خود ویژگی‌های قانونی و سلامت عقلی داشته باشد. البته محروم کردن یک یا چند نفر از ورثه در وصیت‌نامه قابل قبول نیست و طبق قانون وصیت برای داریایی و اموال از سوی صاحب آن تا میزان یک سوم قانونی است و بیشتر از آن بستگی به نظر مساعد و مثبت ورثه فرد دارد. در امور غیر مشروع هم نمی‌توان وصیت کرد و درباره اموال دیگران هم وصیت کردن اعتباری ندارد؛ اما می‌توان نسبت به اموالی که در آینده به وجود می‌آید وصیت نوشت مثل محصول یک کارخانه یا هر چیزی که در زمان

برای جنین هم می توان وصیت نامه تنظیم کرد؟

نوشتن وصیت وجود ندارد اما در آینده به دست می‌آید و جزو اموال فرد خواهد بود. پرداخت دیون او از اموالی که داشته از جمله حقوق فرد فوت شده و البته بدهکاران اوست ، همین‌طور هزینه کفن و دفن میت و هزینه‌های ضروری که برای نگهداری و اداره اموال او لازم است. مثل این که او اموالی دارد که نیاز به خرج و مخارج برای سالم ماندن دارند در خصوص پرداخت بدهی و دین فرد فوت شده نیز باید اولویت رعایت شود زیرا برخی از دین‌ها دارای شرایطی مثل داشتن وثیقه در اولویت هستند.

می‌توان برای فردی که هنوز متولد نشده هم وصیت کرد اما این

این که مکلف است قبل از پذیرش سپرده سرمایه گذاری خاص، مشخصات پروژه مدنظر، دامنه باردهی احتمالی، نحوه تسویه حساب نهایی با سپرده گذاران و دیگر اطلاعات مورد نیاز را به تفکیک هر پروژه اعلام کند.

به این ترتیب می توان گفت از آن جا که هر چه نظارت دقیق تر باشد، تحقق سود بیشتر، محتمل تر خواهد بود، یک بازی برد – برد بین بانک و سپرده گذار و بنگاه اقتصادی در جریان جذب و تخصیص سپرده ها شکل خواهد گرفت.

نرخ های انتظاری جای نرخ های علی الحساب را می گیرند

طرح بانکداری مجلس در بندهایی دیگر، شکلی دیگر از سپرده های سرمایه گذاری، یعنی سپرده های سرمایه گذاری «عام» را معرفی کرده است. این سپرده ها ناظر به وجهی است که موسسات اعتباری آن ها را به وکالت از سپرده گذاران دریافت و به صورت تسهیلات، در اختیار متقاضیان قرار می دهند. در این شکل از سپرده های سرمایه گذاری، سود حاصله از سرمایه گذاری را پس از کسر حق الوکاله خود، مطابق ضوابط بانک مرکزی که به تایید شورای قهقی رسیده است، بین سپرده گذاران توزیع می کند.

این شکل از سپرده های سرمایه گذاری اگر چه شباهت هایی را با سپرده های موجود دارد، اما تفاوت های عمیقی با آن نیز دارد. به طوری که در قراردادهای سپرده سرمایه گذاری عام، اولاً هیچ گونه نرخ سود قطعی از پیش تعیین شده ای درج و به سپرده گذار اعلام نمی شود. بلکه در پایان دوره و پس از انجام محاسبات لازم که روش آن به تایید بانک مرکزی باید برسد، تعیین خواهد شد.

ثانیاً بانک مرکزی موظف خواهد شد در نشست های ویژه سیاست گذاری در ابتدای هر فصل، نرخ سودی با عنوان «نرخ سود مورد انتظار سپرده های سرمایه گذاری عام» را برای سه ماه آینده برآورد کرده و از طریق پایگاه اطلاع رسانی خود اعلام کند. «نرخ سود مورد انتظار سپرده های سرمایه گذاری عام» نرخي است که با توجه به اوضاع اقتصادی دوره پیش رو، توسط هیئت عالی بانک مرکزی، قابل حصول و برای تحقق رشد و توسعه اقتصاد کشور، مناسب تشخیص داده می شود.

پس از اعلام این نرخ، موسسات اعتباری مجازند حداکثر معادل ۷۰ درصد «سود مورد انتظار سپرده های سرمایه گذاری عام» را به صورت علی الحساب به سپرده گذاران پرداخت کنند. این سقف برای تمام یا برخی از موسسات توسط بانک مرکزی قابل تغییر خواهد بود. پس از لازم‌الاجراشدن این قانون، چنان چه سود علی الحساب یا قطعی بیشتر از حد مجاز به سپرده گذار پرداخت شده باشد، مؤسسات اعتباری موظف اند با اعلام معاون نظارتی بانک مرکزی، مبالغی را که به صورت غیرمجاز به سپرده گذاران پرداخت کرده اند، از حساب های وی در شبکه بانکی کسر و به صندوقی با عنوان ضمانت سپرده ها واریز کنند. به این ترتیب به

نظر می رسد کیفیت عمل بانک ها در سرمایه گذاری که ریسک آن ها را شکل خواهد داد، در تعیین سقف مد نظر و در نتیجه اقبال بیشتر مردم از سپرده گذاری در آن بانک نقش تعیین کننده ای پیدا کند.

احیای رقابت واقعی بین بانک ها در جذب سپرده با طرح بانکداری مجلس

در مجموع به نظر می رسد طرح بانکداری مجلس، رقابت واقعی بین بانک ها را برای جذب سپرده احیا خواهد کرد. چرا که همین الان اگر از هر کسی بپرسید که ملاک شما برای سپرده گذاری در فلان بانک چیست، شاید در نهایت به پاسخی غیر از نرخ سود بیشتر (که آن هم تقریباً در همه بانک ها یکسان است)، شعبات خلوت تر، تبلیغات بیشتر، هوای خنک تر درون شعبه ها یا ... نرسید. لذا به نظر می رسد طرح بانکداری ارتباط بین عملکرد بانک ها و تصمیمات سپرده گذاران برای سرمایه گذاری بانکی را شفاف تر و واقعی تر کرده و منجر به تشویق بانک های با عملکرد مثبت سرمایه گذاری و تنبیه بانک های بی انضباط توسط «خود مردم» خواهد شد. موضوعی که در شرایط کنونی دیده نمی شود. هم اینکه در حالی بانک ها نرخ سود واحدی به سپرده گذاران می دهند که معلوم نیست آن را از حاصل عملکرد خود در اقتصاد یا دست اندازی به منابع بانک مرکزی (بخوانید دست اندازی در جیب مردم) کسب کرده اند. البته ناگفته نماند طرح بانکداری مجلس، سازو کارهای وسیع تری را برای پیاده سازی عملیات بانکی و حسابداری خواهد طلبید. موضوعی که در بخش های دیگر طرح به آن اشاره شده است و البته اجرای آن منوط به تحول در سیستم مدیریتی نظام بانکی، علاوه بر تلاش های قابل تقدیر کنونی خواهد بود.

مطابق این طرح، در درجه اول،

سپرده های سرمایه

گذاری مدت دار،

به دو شکل «سپرده

سرمایه گذاری عام»

و «سپرده سرمایه

گذاری خاص» تغییر

یافته است. به نظر می

رسد این دو شکل

سپرده گیری، منجر

به شکل گیری نقش

فعال تر بانک ها در

تعامل با بنگاه های

اقتصادی خواهد شد

۳)ظروف یخچالی، بار کمکی شما!

برای نظم بخشیدن به یخچال خود می توانید از ظروف یخچالی کمک بگیرید. استفاده از این ظروف باعث می شود تا از موجودی یخچال خود به راحتی باخبر شوید،همچنین استفاده از این ظروف،سرعت فساد را در مواد غذایی کاهش می دهد.

۴)یخچال سالم!

دراین که یخچال باعث سالم نگاه داشتن مواد غذایی مهم خانواده می شود شکی نیست! اما شما به عنوان یک انسان آگاه چه موادی را وارد یخچال می کنید؟سعی کنید مواد غذایی را که از نظر انرژی،ویتامین،پروتئین و...دارای ارزش غذایی هستند داخل یخچال خود نگهداری کنید.تخم مرغ های غنی شده یا محلی، انواع لبنیات پاستوریزه،خرما،سبزیجات سرشار از فیبر،میوه های مفید فصل و...را داخل یخچال خود نگهداری کنید و مواد ناسالم مانند انواع فست قود،کیک های خامه ای،نوشیدنی های گازدار و...را وارد سبد غذایی خانوار نکنید چرا که بعدا مجبور خواهید شد هزینه های چندبرابری را صرف درمان کنید. پس یخچال سالم به نوعی پیشگیری از انواع بیماری هاست.

۵)دو دوتا چهار تا کنید!

به هزینه ای که برای انواع بسته بندی های گراف می پردازید فکر کنید! برخی مواد غذایی آن قدر که به بسته بندی شان اهمیت داده شده به ارزش غذایی آن ها توجهی نشده است و

که وصیت درباره او قابل اجرا شود بستگی به متولد شدن او دارد و اگر زنده متولد نشود در صورتی که بر اثر ارتکاب یک جرم سقط شود همچنان طرف وصیت است و اموالی که ارث برده است به ورثه آن جنین می‌رسد البته اگر سقط جنین به دلیل ارتکاب جرمی باشد که مانع از ارث شود، دیگر موضوع وصیت از جنین به ورثه او منتقل نمی‌شود زیرا قانون پیش بینی کرده که اگر فردی کشته شود ارث او به قاتل نمی رسد.

سجاد حاجبی خانیکی

کارشناس ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک